Број 202 У Новом Саду у петак 17. (30) септембра 1910. Година XLV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за целу годину 2 круне, на целу годину 4 кр. за остале земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Вече(рњи лист.)

Издаје „РАДА“ ДИОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1. октобра 1910. године отварамо нову претплату на четврту четврт.

„Застава“ излази двапут дневно, а стаје као и до сад на три месеца 8 круна за све оне, који желе да им се „Застава“ дневно један пут поштом шаље, а на месец дана 2 круне 70 потура. — За оне, који желе, да им се лист шаље два пут дневно поштом стаје 9 круна 75 потура на три месеца.

За Нови Сад стаје „Застава“ кад се два пут дневно шаље лист кући 9 круна на три месеца иначе 8 круна.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и српске народне радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се никоме не сме давати на вересију.

У Новом Саду, септембра 1910.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Политичке прилике у Будимпешти.

Будимпешта, 16 септембра.

Куенова звезда доиста тавни. Иако Куенови листови поричу, данас се ипак зна, да престолонаследник Фрањ Фердинанд доиста није хтео да позове Куена на вечеру приликом боравка немачког цара у Бечу. Престолонаследник није задовољан са Куеном, нарочито му замера што је дозволио, да грофу Стевану Тиси порасту рогови. „Застава“ је у августу добро уочила значај састанка који су имали код грофа Ладислава Сапарија аустријски министар-председник барон Бенерт и бивши угарски министар Криштофи. Оба ова државника веже као поузданици нашег престолонаследника. Што је Куенов положај пољуљан, много је допринео и неуспех са зајмом у Француској. Истина је, да је склопљен тај зајам у Немачкој, али то није оно исто, што би било, да је зајам дала Француска. Немачка није дала свих 560 милиона круна, него само 200 милиона. Куеновој влади не преостаје друго, него да крајем ове године не исплати привремени зајам од 215 милиона, него да га продужи на три до четири године. То значи крпеж али Немачка је морала претећи у помоћ, иако јој тешко пада, јер је и њој новац преко потребан Част и углед Тројног Савеза притераше Немачку, да пружи ма и 200 милиона круна зајма.

Из ове невоље извукао се Куен некако, иако су му ребра поломљена. Али сад тек доливе друге. Бечки војни кругови траже повишење броја војника а да би то лакше спровели, траже од Куена, да у истим мах поднесе и законски предлог о општем, тајном и једнаком бирачком праву. Грофа Стеван Тиса неће о томе ни да чује. Он тражи, да се Мађарима даду уступци у погледу употребе мађарског језика у војсци. Бечки кругови нуде опште бирачко право као накнаду за повишење броја војника, а гроф Тиса то не прихваћа, него тражи употребу мађарског језика у војсци, о чему опет неће да чују у Бечу. Ту је сукоб неизбежан. Да у Бечу доиста нису задовољни са Куеновом владом, потврђује и добро обавештени полузванични лист „Ди Информацион“. Тај лист тврди, да у Бечу не могу бити задовољни са приликама у Угарској. Уместо коалиције влада сада Тисина странка, која је узрок била целокупном преокрету мађарске политике. У Бечу нису задовољни само тиме што у угарском сабору већину сачињавају присталице заједнице са Аустријом. Они траже, да се преобрази цео уставни живот, и то тако: да се помоћу општег, једнаког и тајног бирачког права уведу у сабор људи из народа, који неће зависити од мађарског племства и да се заједнчи политички уплив немађарских народа. Док се ово не изврши, не може бити ни говора о поверењу између Беча и Пеште. Без изборне реформе не може бити мира у Угарској, нити ће Беч имати поверења. — Ова порука бечких кругова много каже.

Да је положај Куенове владе уздрман, видело се и по томе, што није поднела сабору ниједан законски предлог, иако има пуно израђених законских предлога. У круговима Кошутове и Јустове странке говори се отворено о кризи, а повод кризи било би непријатељско држање престолонаследниково према Куеновој влади. Говори се и то, да је престолонаследник отворено осудио рад данашње владе Гроф Тиса осећа да ће бити потиснут, па зато ће 6. октобра о. г. у Араду држати говор у спомен 13 рици мађарских мученика Опће је мишљење, да се Тиса хоће да популарише да би што јачи био у опозицији. Јуст је приликом свога поласка из Будимпеште ових дана рекао, да ствар његове странке врло добро стоји. Кад му је један пријатељ рекао, да су клупске просторије сувише велике за Јустову странку, одговорио му је Јуст: „Ускоро биће нас много више, па нам клупске просторије неће бити велике“. Да је данашња влада већ и немоћна, потврђује држање бискупа Парвија. Он је суспендовао двојицу свештеника, који су као посланици чланови владине странке, јер нису хтели да положе посланички мандат. У владиној странци влада због тога велико узбуђење, али зато бискуп Парви ипак не попушта. Не би он смео тако да ради, кад не би знао, да је Куенова влада слаба. У својој невољи Куен се обратио за помоћ грофу Андрашију. Молио га је, да ступи са својим пријатељима у владину странку. Андраши је на то одговорио овако: Куен је мене и моје пријатеље на изборима потискивао и није нас уважавао. Доћи ће време, када ће он нас требати али ми ћемо њега презрети. Само кад се уклони Куен, доћи ћемо у владину странку Да би одобровољио Андрашија, Куен је вољан да уклони из кабинета министра Хијеронимија који је за-

ПОДЛИСТАК.

СА ИЗБОРА У КАРЛОВЦИМА.

Чули сте већ, како су се самосталци и подрепаши обрукали приликом последњег избора овде код нас, кад су се због своје лакомислености и нехатости „задоцнили“ — као што они кажу — на биралиште. А баш је велика штета, што су се задоцнили, те ће и опет да остану још неко време у заблуди. Да се нису задоцнили, уверили би се коначно, т. ј. бар они од њих, код којих још ради разум и логика а не само заслепела подивљала мржња, да је и у Карловцима као и иначе свугде било и биће увек више 350 него 200, па макар тих 200 били све сами Сисани и Руварци — челик самосталца, „кајмак и скоруп карловачког грађанства“. Али нека — имаће ускоро прилике, да се о том увере при избору трећине скупштинара.

Него признати се мора, да то заиста није било племенито ни каваљерски, што су радикали приликом овог избора урадили! Да они даду самосталцима само четврт сата времена, да се после заказаног рока прикупе! Како су само смели и усудили се, да почну избор „док се високо-благородни и велеможни Господин Барон не обриједу!“ Зар то није — као што право кука „Србобран“ — „флагрантна повреда изборних прописа?“ Или, бар да су сачекали поп Гигу, док не доспе натраг са свечарског пројутарја из Каменице, где је тако умно и родољубиво против радикала у цркви проповедао! Па кад већ то нису хтели, могли су бар послати свог човека, да пробуди мамурног Будисављевића. Или најпосле могли су они баш и сами — шта би им фалило? (тако „умује“ Берћан) истакнути дра Лазу за кандидата, кад су већ пропустили сами самосталци да то учине. Да, па онда су требали радикали, да су каваљери, уступити самосталцима један стотинак гласова, па да се онда као људи огледамо. Да видимо онда, ко би победио! Него лако је овако!

Е, види се баш, да радикали нису каваљери! А колико су их самосталци још учили каваљерству и поштењу; колико су их задужили својом предусретљивошћу! Сетимо се само „изврсно уређене“ „Српске Мисли“ и њених слика, клевета и гадних свесних лажи. Сетимо се само бароновог лажног извештаја у „Нап“ у. Па њиховог рада у сабору и најпосле њихових праведних начела, којима су саставили изборне листине у Карловцима! Па поред свега тога, радикали да не чекају, док самосталци не дођу макар по сата касније на избор! Таква неувиђавност! То је заиста ужасно!

*

Их, да сте видели нешто поп Гигу, како се журио у ½11 на избор! Не иде, него се просто ваља низ брег, а мантија све лекеди за њим. Па тај отомбољен нос и то дешператно лице, кад је чуо за ово радикалско „ново неваљалство“! Е, а ко му је крив? Није му доста један дан свечарства, него се мора пати два дана? Што није био ујутру на дан избора на свом месту, па је могао лепо бар он, док се господин барон бриједу, а г. Мићун спавау, довести бираче, ту своју „евидентну огромну већину“ на биралиште.

Додуше, по углављеном плану то није био његов посао. Знао је он добро програм рада! Он је требао да покупи и доведе само оне урекламиране злочинце, који су мање од две године робовали, а поп Васа, као старији свештеник и титуларни прота добио је у дужност да прикупи и доведе оне, његовим гласом урекламиране злочинце, који су робовали више од две године. Господин барон требали су да доведу Цигане. Учени „књижевник“ Маширевић требао је, да доведе самосталске чланове Матице и књижевнике, јер сваки треба да

грижен Тисиновац. Хијеронами би постао председник државног рачунарског двора. На упражњено место имао би доћи у кабинет један андрашијевац. Бечки лист „Ди Информацион“ на то додаје своју жељу, да се Андраши и Куен споразуму, јер изборна победа странке рада не значи још одлучну победу поравнања са Аустријом, а блиска будућност скрива у себи тешке државноправне и друштвене сукобе...

Као човек будућности сматра се данашњи министар финансија, Ладислав Лукач. Куенова влада гледаће, да што пре спроведе прорачун и продужење привилегије заједничкој банци. Опозиција јој неће правити веће тешкоће, да би се што пре уклонила спорна питања. Чим то буде готово, долази на ред законски предлог о војсци и општем бирачком праву. За тај посао тражиће се јача влада, коју ће помагати сви пријатељи општег бирачког права. Престолонаследник не одустаје од свога захтева, а то се види из полузваничне поруке преко бечке „Информације“. Куенова звезда тавни, а с његовом и Томашићева. Повољно расположење Јустове странке има безусловно везе са тешкоћама и неприликама Куенове владе.

Свевид.

Изборна борба у Хрватској и Славонији.

(Из хртковачког изборног среза)

Одавно је продрло у јавност, да бан Томашић намерава у оним котарима, где је опозиција врло јака, да кандидује владине кандидате котарске предстојнике. И у нашем срезу је после дугог планирања одлучио да постави котарског предстојника, Богдана Новаковића за кандидата. И румски предстојник овај врзе се по срезу већ пуне две године. Прети, застрашава, обећава куће и градове. У Брестачу обећава људима да ће им скинути порезу и камате, грди радикале на сва уста, напада радикалног кандидата, и љубазан је спрам света да нам се чини растопиће се од љубазности као парче шећера у води. Говори, како радикали хоће да сагреде у сваком селу по једну мађарску школу и како је бан Томашић Србин. Напред шаље у поједина места, као што ловац шаље пса на зеца, пристава Сурму. Пристав Сурма се пренемаже где год дође, како би он требао да се кандидује, али он не може јер има свог старијег и на тог старијег треба свако да гласа.

До сада је придобио попа Бошка Момировића из Брестача и тишљера Јоцу Марковића из Суботишта. Нећемо за сад да износимо, шта им је све обећао за то, што су пљунули на образ свој и прешли у табор владин. него ћемо изнети једно безакоње, које је изведено, да би се народ заплашио и прешао за овом двојицом. Поп-Бошко је и до сад био до подне радикал (докле свесно мисли) после подне самосталац (кад му вино помути мозак), а у вече је владиновац и прети да ће затворити (јер момци сеоски не даду му надераном мира него терају с њиме комендију). Сад се упрег'о у предстојникове тељиге па наговарајући људе, да гласају за владиног кандидата предстојника Новаковића рече пред њих десетак људи, да су радикали сви редом бећари. На то му рече угледни ратар из Субодишта Радован Ранитовић, да не говори тако, јер се није шалити с народом. Прошлих избора је тако грдио радикале и дра Ивића, па бачки поп, па је морао да обилази Буђановце, јер се бојао Буђановчана због свог ружног понашања.

Ово је Ранитовић рекао поп Бошку у општинској кући брестачкој пред Рајом Пајићем, Радком Гудовићем, Жаваном Ковачевићем и другима. Рекао је у недељу после подне, а поп-Бошко и натарош Букало га одмах експресно тужише, те пристав Сурма и предстојник Новаковић позваше идућег дана Ранитовића, да им у уторак, на Крстовдан, дође у котарску област. Ранитовић оде данас у котарску област, а котарски пристав Сурма га без даљег испитивања због горње претње попу Бошку осуди на 100 круна глобе или на 8 дана затвора.

Тако мисли Новаковић да победи у хртковачком срезу. Хоће да купи, што се купити даје, а остале да заплаши. Као предстојник иде и јавно кортешује за себе и прича, како ће се дати пензионисати на два дана пред изборе. Пристава Сурму, шаље напред да пушка по народу.

Народ се међутим држи као стена. Предстојнику Новаковићу поручујемо, нека се пензионише већ једном. Нека онда дође м ђу народ као бивши предстојник, нека онда дође и нека грди радикале. Нека поведе и свог Сурму, ништа то не чини. Имаће шта да чује од народа, па је згодније да буду сбојица, боље ће утубити. А о избору, но, о избору ће да чупа косе своје и да проклиње своје натароше и благајнике и попа Бошка и тишљера Марковића, што су лагали њему, а он слагао Томашићу, да се у хртковачком срезу може за владиног кандидата истесати већина глобама, претњама и паприкашом! Чупаће косе и јадиковати, што остави предстојништво, а не доби послаништво.

код сних поради да дођу и да окупи око себе оне, којима највише импонира. Будисављевићу је поверена дужност, да прикупи са својим побратимом Цвејом (тај дан га је и он изневерио!) фењерџије и носаче, јер их је он задобио и занео својим трезвеним говором у 3 сата ноћу на карловачкој пијаци. Обреновић би довео пандуре и пољаре. Секретар Секулић би задржао фондовске чиновнике и писаре (осим Матејића, јер он у последње време и онако нема у фондовима много посла) у канцеларији, „да им се прочита важна наредба саборског одбора те не би могли гласати уз радикале. То би исто имао да учини и нови управитељ штампарије са штампарима. И све би ишло као намазано! Мандат је био дру Лави тако рећи у џепу. „Свест народна“ је била удружена са самосталским одушевљењем и родољубљем, и победа је била сигурна!

И тако да се све поквари! Их, па још на догледу присутности саборског одбора, који је навлаш остао, да својим очима види самосталско славље и „последње поразе и копрцања“ радикала!

И онда место свега тога: „Зар опет Красојевић! Ма то је брука“! као што је очајно узвикнуо стари „самосталац“ Думча у саборском одбору.

Него боље је рекао и оцртао читаво ово збитије поп Васа, кад је чуо за страдање. „Шта велите?“ упита га неко. „Шта велим?“ рече он бесно. „Велим, да су радикали паметни људи, а самосталци су магарци!“

*

... Али ништа, ништа! Због „флагрантне повреде изборних одредаба“ биће и опет карловачки мандат уништен. Самосталци ће урекламирати, ако устреба, читаву митровачку казниону у своје изборнике. Господин барон ће да доведу сву родбину Сисанову, све Копелдаке гоге и кумове, макар чак са Хималаје. Маширевић ће написати какав књижевни рад, па га послати пред нови избор свима писменим радикалима да га прочитају, па ако се могу због неке болести мићи из куће тај дан, он крив! Соколаши ће по др. Лазином рецепту „претећи буџама по улицама“ масу радикала. Једном речи самосталско родољубље учиниће све, што се даде учинити, тек радикали морају у Карловци пасти. Да, они морају, они морају пасти!

*

Чело се намрштило, очи се закрвавиле, а кроз умне, духовите и полуђенијалне и сасвим ђенијалне а љутите самосталске главе севају црне, страшне мисли. Биће велико зло!

А ми радикали? Ми се од срца смејемо и велимо:

Знани су нам умишљаји ваши,
Ал' пајаца нико се не плаши.
Самосталство? У Карловци?
Иди, иш, не праши!
Ал су смешни наши — подрепаши!

Политички преглед.

Грчки и турски зајмови. Из Атине јављају, како је јуче подуправник грчке народне банке, Валоритас, известио грчког краља, да су преговори у Паризу ради зајма од 150 милиона франака срећно завршени. Грчка ће добити тај зајам од француских новчаних група и први део зајма, 40 милиона франака, биће исплаћен већ ових дана. — Што се пак тиче турског зајма у Француској, изјавио је турски посланик у Паризу, Наум паша, да преговори са Француском владом ради зајма још нису прекинути. И Турска а и Фуанцуска желе, да дође до споразума. Турска је понудила за јамчевину том зајму свој најсигурнији приход, царински приход Цариграда, који износи 23 милиона. Даље ће Турска дати француским подузимачима, да граде неке путеве и мостове, а такође ће у Француској поручити топовњаче и брдске топове. Има много изгледа, да ће Турска добити зајам у Француској. И тако је и Грчка, па ће и Турска доћи до повољног зајма у Француској, само Куенова влада нема тамо кредита. Она мора да испроси од Немачке скуп зајам а под неповољним условима. Не може друкчије ни да буде, не може да има кредита влада, која је дошла и одржава се против воље народне, уз коју није народно поверење.

Зашто Турска купује ратне бродове. Сарадник париског листа „Еко де Пари“, говорио је са турским послаником у Паризу, Наум пашом. Наум паша му је испричао, како је он, пре но што је Турска купила од Немачке две оклопнице, добио налог од своје владе, да пита француску владу, да ли би продала Турској који ратни брод. Француска није имала за продају бродова, и зато је Турска морала да их купи од Немачке. Турска се пак решила да купује ратне бродове из овог разлога: Још јануара месеца дознала је турска влада, да је Грчка набавила од Италије једну оклопну крстарицу од 10 хиљада тона. У Атини нису много ни тајили, зашто појачавају своју флоту. Ради Крита. И Турска да би спречила Грчку, да се не упусти у какву крваву пустоловину, решила се, да убрзо набави једну оклопњачу од 15 хиљада тона. Турска не мисли да нападе, него тиме хоће баш да очува мир.

Извољски ипак одлази. Новине једног дана јаве, да ће руски министар спољних послова Извољски напустити свој садањи положај, другог дана пак јаве, да ће остати. И тако се то наизменце јавља већ неколико недеља. Сад опет јављају, да Извољски неће више бити министар спољних послова и изгледа, да ће се најзад то и обистинити. Париски лист „Матен“ јавља, како је из поуздана извора у Петрограду дознао, да ће цар Никола ових дана именовати Извољског, великим руским послаником у Паризу, чије је место, као што је познато, упражњено смрћу Нелидова. У исто време именоваће цар Никола за министра спољних послова Сасанова, досадањег помоћника Извољскога. Француски се листови радују, што Извољски долази у Париз, јер је познато, да се Извољски свагда заузимао, да што боље учврсти руско-француски савез. С друге стране пак тиме, што ће руски посланик у Паризу бити један бивши министар спољних послова, отскочиће јако и значај француске престонице у међународној политици. Надају се, да ће Париз од сада бити место, где ће се решавати најважнија међународна питања. Наследник Извољскога, Сасанов, водиће у свима правцима политику свога претходника, само се држи, да ће више пажње обраћати на Балкан.

Број бирача у Хрватској и Славонији.

Још није познато, како стоји број бирача у Хрватској и Славонији у свима котаревима. Доносимо оно што је до сад познато.

У Вуковару има 1083 бирача. По народности су: 587 Хрвата, 191 Србин, 294 Немца и 11 Мађара. Има више бирача но до сада 667.

У вировитичкој жупанији било је пре

(сад се изузме Осек) 5599 бирача, а сад има 20.887.

По народности стоје поједини котареви у вировитичкој жупанији о ако:

Вировитица: 1937 Хрвата, 505 Срба, 262 Немца, 207 Мађара 54 Чеха

У Слатини: 1141 Хрвата, 1306 Срба, 225 Немаца, 143 Мађара.

Доњи Михољац: 2125 Хрвата, 167 Срба, 66 Немаца, 78 Мађара 4 Чеха.

Нашице: 1929 Хрвата, 691 Срба 184 Мађара, 144 Словака, 42 осталих

Валпово: 2224 Хрвата, 44 Срба, 204 Немца.

Вука: 935 Хрвата, 312 Срба, 777 Немаца 471 Мађара, 20 Чеха, 135 осталих.

Ђаково: 2017 Хрвата, 336 Срба, 546 Немаца, 95 Мађара, 2 Чеха 24 осталих

Даљ: 334 Хрвата, 845 Срба, 247 Немаца, 82 Мађара.

У целој жупанији 12 642 Хрвата, 4206 Срба, 2127 Немаца, 1260 Мађара, 144 Словака, 80 Чеха, 201 остали.

Као што се види, у вировитичкој жупанији имају Срби у даљском котару апсолутну већину, а у слатинском котару врло јаку релативну већину.

У пакрачком изборном котару има 2050 бирача свега, међу којима има Срба 1200

Вести из места и са стране

Томашић и Срби.

После говора бана Томашића у Осеку, његов осечки немачки лист држи, да ће Србе листом прећи у владину странку. Тај клеветнички лист помало и прети Србима. Ако не буду гласали за банове кандидате, онда може поново доћи рауховштина. Али вара се, ако мисли, да ће банове речи о Србима задовољити српски народ. Лепих речи сити смо и пресити Преживели смо куеновштину и рауховштину, па ћемо преживети и нову куеновштину, коју су нам донели самосталци. Банове речи о Србима могу задовољити Шандора Поповића, Анатолија Јанковића, Гигу Авакумовића, Стеву Вашку, Лаву Секулића, Стјепана Чучковића, дра Полита, бранковце и подрепаше, али српски народ вели: Далеко им лепа кућа!

Бан Томашић и хрватство Славоније.

У Осеку је бан Томашић и наздрављао на банкету. У својој здравици истакао је бан Томашић, да је осечком изборном скупштином доказано хрватство Славоније, (а „Новости“ пишу, да се народ у Славонији једва привикао на хрватско име!) По бановом мишљењу доказано је, да је хрватство једно у Хрватској и Славонији, и то хрватство у оном правцу, у којем му је дала обележје хрватско-српска коалиција, чија је неминовна заслуга слога између Хрвата и Срба. — Дакле, бан Томашић признаје коалицији заслугу, да је похрватила Славонију. А чиме је то учинила? Тиме, што су Срби самосталци признали, да су Срби и Хрвати један народ, те тако потврдили, да у Хрватској и Славонији живи један политички народ: хрватски. Не сме се заборавити да Томашић ради по упутству грофа Ерентала, који спроводи великонемачку политику. Према томе и Ерентал признаје коалицији, па и Србима самосталцима и свима подрепашима, да су створили оно, што Немци желе.

Напредовање Срба у Сегедину.

У сегединској српској православној црквеној општини, до пре кратког времена владао је дар-мар и било је свачега. Епархијски административни одбор бачки створио је тамо реда, и од то доба сегединска српско православна црквена и школска општина почела је стално и видно да напредује. Уредила је све своје спорне ствари, уредила је и умножила свој приход, и за кратко време довела дотле, да данас из темеља преоправља своју цркву, зида посве нову школу и велику спратну кућу. Зида чак и српски конвикт. За све те послове затражила је црквена општина припомоћи од вароши Сегедина. Варошки сенат предложио је сегединском варошком већу, да даде српској православној општини припомоћ у ту сврху од **5000** круна. На заузимање угледног трговца и вредног председника тамошње српске православне црквено школске општине Радивоја Павковића, сегединско варошко веће одбацило је предлог сената и одобрило једногласно **10.000** круна српској православној црквеној општини за зидање. Осим тога такођер на заузимање црквено-општинског председника варошко веће одобрило је за градњу српског конвикта **200** хиљада цигаља и бесплатно место (грунд) за зидање тог конвикта Градња овог конвикта отпочеће почетком 1911. године, а у њему ће бити места за 200 српске деце Ко зна колика је малобројна она шачица Срба у великом Сегедину, тај се заиста овом напретку, борби и успеху сегединских Срба од срца обрадовати мора. Деца српска у великој околици српској око Сегедина која су била принуђена да се у Сегедину школују и уче ма коју струку занатлијства, трговине и т. д. та су деца долазила туђину у руке, и много се од њих по Српство изгубило. Сад ће имати свој дом. И тако ће за кратко време место старе скроз оронуле српске цркве поносно се дизати из темеља преоправљена лепа српска црква. Место старих иванђалих зидина портанских и старе ниске чатрље, нова школа и нов српски црквени дом, а поред тога и леп српски конвикт. Хвала нека је честитој српској сегединској општини, а нарочито њеном вредном, заузимљивом и радином председнику.

Испало, које заплакало.

Земунски „Српски Одјек“ пише: Велики пријатељ Срба, улогуиграч у велико-издајничким парницама и т. д. Штајнхардт, како дознајемо, одлази из Земуна на свој нови позив (!) у Сарајево. Лични и политички пријатељ земунских самосталаца и коалиције, био је увек. Зато и жале за њим његови пријатељи и другови у Земуну. Због нарочитих заслуга против Срба у велико издајничкој парници приређују му земунски Срби, до јуче самосталци опроштајан банкет. Са наше стране: „Сретан му хајдац!“ Уједно наше сажалење браћи у Сарајеву!

Један интересантан податак о боју Косовском.

Преко цетињске руске легације добио краљ Никола врло интересантни писани и илустрирани документат, који прича догађај о боју на Косову готово исто онако, како га приказује наша народна песма. Овај документат представља копију из 16. века, преписану са српског (атонског?) оригинала 15 века. Данас је својина Петроградске Духовне Академије, а раније је припадао библиотеци Софијске саборне цркве у Вел. Новгороду. На Цетиње је ова копија послата Краљу Николи од стране императорског петроградског археолошког института. „Глас Црногорца“ доноси тај документ данашњим нашим језиком Он гласи у оном делу, који се односи на косовску битку:

„Тада се (Амурат) подиже на хришћанскога српскога цара Лазара. Православни српски цар Лазар скупи велику војску и пође противу њега

У српског цара Лазара бијаше један вјерни слуга. Неки га оклеветаше, да неправо и невјерно служа цару... Сусретоше се обије војске, настаде велика битка и љута сјеча. Овај оклеветани, желећи показати своју вјерност (праву службу), уђе у војску турскога цара Амурата, издајући се за бјегунца српског православног цара Лазара. Турска се војска размаче, дајући му пут. Он пак, говорећи да с љубављу иде к Амурату, одједном трже свој мач и забоде га у срце Амурата, турског цара. И Амурат тај час умрије. У исто доба они (Турци) убише и овог дивног слугу хришћанског... Тада се Турци сметоше, а српска војска, с царем Лазарем на челу, поче побјеђивати Турке.

Онда Турци одмах прогласише за цара Амуратова сина Бајазита, и ускоро затијем стадоше надвлађивати српског цара Лазара и његову војску. И ухватише Лазара жива у руке, и кнежеве његове, и племиће и слуге и сву војску његову — једне убише, а друге живе ухватише

Турски цар Бајазит заповиједи, да српског цара Лазара посијеку мачем.

Ова је битка била године 6897. Ово су нам приповиједали други, јер не бијасмо у турској држави. Велики је немир и мутња била у тој земљи.“

Крвав штрајк у Берлину.

У Берлину већ неколико дана штрајкују угљарски радници. Јуче на ноћ дошло је до жестокога судара између радника и полицаја и жандарма. Колико је досад познато, том приликом је убијена једна жена и један полицај, а рањено је око 90 људи међу свима 13 тешко. Има и неколико рањених полицаја Најжешће је борбе било у Јостовској улици У тој су улици радници око поноћи полупали све уличне светиљке Полицији је пошло за руком, да око једног сата разгони раднике. Ну тек што се полиција удаљила, радници насред улице подигну од неких греда ломачу, поспу је петролеумом и запале. Ватрогасци су само под заштитом полиције могли да погасе ватру Док су ватру гасили, на полицију и ватрогасце бацане су разне ствари из кућа кроз прозоре. На другим местима су на полицију и пуцали из кућа, а свугде су је дочекивали са пљуском каменица Полиција је пуцала на прозоре и убила је једну жену. У једној улици кроз прозор су убили из револвера једног полицаја. Тада полицијски часник са 5 момака уђе у ту кућу. У ходнику дочека их једна жена и баци на њих лампу, која је горела. Лампа би погодила часника поред лица, да није отскочио у страну. Пред зору око 2 сата, када се поново све утишало, поотварају се капије и радници, јурећи са свију страна, поново саграђену грдну ломачу, полију је петролеумом и запале. Полицију, која је појурила, да гаси, дочекају кишом танади. Том приликом су такође рањени многи полицаји.

Наше земљорадничке задруге у години 1909. у Угарској, Хрватској и Славонији.

Почетком године 1909. било је 283 српске земљорадничке задруге. У току године 1909. основано је 16 задруга Обуставиле су рад две задруге Према томе радило је крајем године 1909 свега 297 задруга. (Данас има, међутим, 308 основаних задруга, а и у оснутку их је још преко 30) Од 297 споменутих задруга отпада их на Хрватску и Славонију 177, а на Угарску 120. По жупанијама раздељене су овако: У сремској 71, у загребачкој 28, у пожешкој 22, у вировитичкој 13, у личко крбавској 23, у беловарско-крижевачкој 11, у модрушко-речкој 9, у бачкој 36, у торонталској 35, у тамишкој 32, у барањској 9, у чанадској 2, у арадској 2, у пештанској 2, у толњанској 1, у крашовској 1. У тих 297 задруга било је свега 10 хиљада 31 задругар. То значи 10 хиљада 31 српски дом. У свима је тим домовима пак било 57 хиљада 964 душе Задругари су по занимању били: 131 свештеник 139 учитеља, 146 трговаца, 464 занатлије, 8 хиљада 862 ратара, 153 надничара, осталих 133. Од целокупног броја задругара било их је 7 хиљада 141 писмен, а 2 хиљаде 890 неписмених. У години 1909. имали су сви задругари заједно своје земље свега 84 хиљаде 169 јутара Вредност те земље процењена је у најнижој суми на 55 милиона 471 хиљаду, 666 К, вредност пак задругарских кућа процењена је на 15 милиона 381 хиљаду 112 К, а покретнина на 10 милиона 280 хиљада 927 К, што чини свега 81 милион 133 хиљаде 705 К Дугова укњижених било је 4 милиона 843 хиљаде 992 К а неукњижених 2 милона 550 хиљада 073 К, што чини свега 7 милиона 394 хиљаде 65 К. — Имовина свију задруга крајем године 1909: Готовина 156 хиљада 685 К 22 пот. Зајмови 2 милиона 611 хиљада 966 К 92 пот Хартије од вредности 113 хиљада 575 К 64 пот. Инвентар 40 хиљада 644 К 72 пот. Непокретна имовина 97 хиљада 219 К 83 пот. Трошкови оснивања 7682 К 05 пот. Пољопривредне справе 30 хиљада 789 К 64 пот. Свега 3 милиона 58 хиљада 564 К 02 пот. — Дугови свију задруга крајем године 1909. Удели чланова 97 хиљада 944 К 80 пот Резервни фондови 149 хиљада 334 К 09 пот. Дуговања код Савеза 348 хиљада 413 К 84 пот. Улози на штедњу 2 милиона 156 хиљада 849 К 16 пот. Стална штедња 252 хиљаде 780 К 63 п. Ситна штедња 28 хиљада 495 К 20 пот. Добитак 24 хиљаде 746 К 30 ф Свега 3 милиона 58 хиљада 564 К 02 пот.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

Нови Сад, 16. септембра 1910. године.

Пшеница прве каквоће стара — к — п до — к —
Пшеница нова 19 к 20 п до — к — п.
Пшеница средња 18 к 40 п — до к — п.
Пшеница лакша 17 к 60 п до — к — п.
Наполица нова — к. п до — к. — п.
Јечам стари 12 к 20 п. до — к — п.
З б нова 15 к 20 п до — к — п.
Кукуруз у зрну 12 к 20 п до — к — п.
Кукуруз у клипу нов 6 к 40 п до — к — п.
Маст 176 к — п до — к — п.
Сланина 174 к — п до — к — п.
Сланина пушена 174 к — п до — к — п.
Пасуљ бели 20 к 40 п до — к — п
Пасуљ жути 22 к 60 п до — к — п
Лук — к — п до — к — п

све од 100 кила

1327 1—1

†

Из дубине наше нам ојађене душе свим сродницима, знанцима и школским другови ма јављамо нашу прежалосну вест, да се дне 15. септембра о г. после дужег боловања унук, син и брат

МОМЧИЛО МОЛОВИЋ,

ученик IV. гимн. разреда

а син пок поп Добре Моловића у вечност преселио, у Чалми, код свога по матери деде Евђенија Ковиљца пароха чалманског где је тело милог нам покојника у породичну кустурницу на вечни боравак и сахрањено Бог му даровао рајско насеље и вечни спомен!

Стеван Моловић, деда; *Јулка Моловић* мајка; *Лепосава Моловић*, мати; *Милена Моловић*, сестра; *Милева уд Гојкић рођ. Моловић*, мајка; *Евђенија Ковиљац*, деда; *Марија Ковиљац*, мајка.

ПОТРЕБУЈЕМ

за своју шпецерајску трговину једног

ПОМОЋНИКА

који може одмах ступити.

С. П. Јовановић
у Панчеву.

1333 1—3

Стечај.

Расписује се стечај на једно место из стипендије задужбине Ђене Брановачког и жене му Иде рођ Вујић из Сенте за ученике горње реалке с годишњом пристојбом од 1200 круна.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо; 2.) школска сведочанства од последње две године; 3.) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4.) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама; 5.) службено уверење о евент. сродству са завештачима. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

Првенство на ту стипендију имају крвни сродници завештача Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић затим ученици родом из Сенте и најпосле само још ученици становници бившег крунског дистрикта бачког.

Питомац који добије стипендију за горњу реалку мора се лично и потписом својих родитеља или њихових заменика обвезати, да ће после апсолвирања горње реалке, изучити економску велику школу било у отаџбини било у иноземству. Ради изучавања у иноземству мора имати дозволу високог угарског краљ. Министарства Богоштовља и јавне наставе.

Изабрани питомац добијаће стипендијску пристојбу у једнаким месечним оброцима на десет месеци унапред на признаницу с потврдом школске власти из благајнице српске црквено школске општине (задужбине Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић) у Сенти. Сведоџбе пак има питомац редовно слати Матици Српској у Нови Сад

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 15. (28) октобра о. г.

Молбенице које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду, 15. (28.) септембра 1910. год.

Председник Матице Српске:
А. Хаџић с. р

1330 1-3

ПАЖЊА

онима који пате од жуљева и знојења ногу.

„МАГНИФИК“ је непобитно средство за одстрањивање жуљева потпуно нестаје. **Цена је 1 кр. 50 ф.**

„КОНТРАСУДОР“ је сигурно успевајући минерални прашак, против знојења ногу или осталог тела. **Цена је 1·— круна.**

У Новом Саду једини заступник, **WEISS VILMOS** власник стоваришта ципела, Франц Јосифов трг бр. 3. (Вагнерова палата).

Уједно препоручујем богато снабдевено стовариште,

Американски, Енглески „КОЖРАК“

494 3—

као и за децу хигијенских ципела уз солидну послугу и утврђене цене.

Стечај.

Расписује се из стипендијске задужбине **Васе Јогазовића и жене му Саранфиле** стечај за два стипендијска места са годишњом стипендијом од 600 круна, и то за **економску** струку оба.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у којем ваља да стоји и то, колико деце имају молиочеви родитељи и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој сваки од питомаца мора бити Србин православне вере, а из земље под круном св. Стеваном, изузимајући једно децу покојникова сестрића Исидора Радмановића.

Стипендисте морају своје науке слушати на каквом школском заводу у земљама под круном светог Стевана, који одреди Матица Српска.

Првенство при избору имају деца Исидора Радмановића, сестрића завештачева; за тим деца његова кума Дамјана Јеврића, пароха у Јамини, његова кума Стевана Влајковића у Гуњи ако се искажу да су сиромашни и за науку способни.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати

Рок овоме стечају траје до 15. (28.) октобра о. г.

Молбе, које стигну после истеклог стечаја, неће се узети у обзир

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске у Новом Саду, 15 (28.) септембра 1910. год.

Председник Матице Српске:
А. Хаџић с. р.

1331 1—3

СТАРИЈИ ПОМОЋНИК

за кратке робе трговину

који српски и мађарски потпуно говори акцептоваће се и одмах може ступити

Baumhorn Sándor
Ст. Бечеј.

1323 1—1

ЗА МОЈУ

ГВОЖЂАРСКУ И ШПЕЦЕРАЈСКУ ТРГОВИНУ

потребујем МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА

који је скоро ослобођен Ступити може одмах или за 14 дана Првенство имају, који разумеју гвожђару.

Јосим Живановић
Карловци (Срем).

1329 1—3

Част ми је п. н грађанству до повољног знања ставити, да сам преузео бившу

Кополовићеву кафану

(преко пута од вармеђске зграде), те да је **у суботу 1. октобра о. г.**

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ

УЗ РИБИЈИ ПАПРИКАШ

и циганску музику.

Постарао сам се за добра сремска вина, добро пиво, а увео врло добру кујну.

Молећи за посету, јесам

с особитим поштовањем

Хиршенфелд.

1336 1—2

МИЛАН ГРАНИЋ

кабаничар у Меленцима

препоручује свој **велики избор**

кабаница, дороца (гуњаца) и **чакшира** од најбољег сукна и добра израда.

Посећује и вашаре. 1335 1—4

КОМИСИОНЕР

ШКОЛСКИ КЊИГА, ТИСКАНИЦА ПИСАНАКА ИЗДАЊА СРПСКЕ МАНАСТ. ШТАМПАРИЈЕ

У

Сремским Карловцима

за целу Угарску, Хрватску и Славонију.

НАЈВЕЋА

издавачка књижарница школских књига

Милана Ивковића

Нови Сад, (Ujvidék).

На школским књигама даје

највећи рабат

Препоручује своје велико стовариште на мало и велико (en gros).

Канцеларијског и концепт - папира, оловака, пера, радир гуме, мастила најбоље каквоће, сунђера, писаљака, таблица и све остале приборе за школе и канцеларије.

Све по јефтиној цени него игде.

Послуга брза и тачна.

Списак школских књига и канцеларијског прибора шаљем бадава. 1173 21—22

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.